

DRŽAVLJANSKA VOJNA - spopad med Slovenci

Nasprotje med meščanskim in delavsko-komunističnim taborom je obstajalo že pred izbruhom druge svetovne vojne.

Preberi vira **Socializem in krščanstvo** in **Ob komunistični propagandi na starni 103** in ugotovi, na kakšno nasprotje med taboroma se nanašata.

Z okupacijo se je nasprotje poglobilo. Oba tabora sta želela voditi Slovence med okupacijo in po vojni prevzeti oblast. Tabora sta bila na različnih straneh tudi zaradi **različnih stališč do okupatorja**.

Komunistična stranka se je odločila za oborožen odpor in s somišljeniki ustanovila OF. Meščanski tabor se je odločil za lojalnost do okupatorja. V svoji politiki čakanja je postajal vse bolj nestrpen do OF in komunistov, ki so med Slovenci dobivali vse več podpore. Nestrpnost med taboroma je spodbujala močna propaganda na obeh straneh.

Posamezni pripadniki meščanskega tabora so zaradi svojega protikomunizma odklanjali sodelovanje z OF. Nekateri so začeli sodelovati z okupatorji. Postali so kolaboranti ali izdajalci.

Septembra 1941 je vodstvo osvobodilnega gibanja sprejelo odlok o kazenskih ukrepih za izdajalce. Izvajanje odloka je prevzela **Varnostno-obveščevalna služba (VOS)**.

SLOVENSKA ZAVEZA

Predstavniki meščanskih političnih strank so po prvih uspehih OF in partizanov ustanovili SLOVENSKO ZAVEZO.

LONDONSKE TOČKE

1. Obnovljena in razširjena Kraljevina Jugoslavija.
2. Samostojen in ravnopraven sestavni del Jugoslavije bodi svobodna Slovenija z vsem njej na podlagi narodnostnega načela pripadajočim gospodarsko in prometno zaokroženim ozemljem.
3. Notranja ureditev obnovljene Jugoslavije se mora izvršiti v soglasju vseh njenih sestavnih delov na podlagi enakosti pravic in dolžnosti na federativni osnovi.
4. Naloga skupne države bo: urejevanje mednarodnih odnosov, obramba državne samostojnosti in ozemeljske nedotakljivosti ter določanje splošnih smernic za skladno sožitje vseh njenih delov; vse drugo naj urejajo v svoji pristojnosti federativni državni deli.
5. Jugoslavija tvori enotno gospodarsko področje, njen gospodarsko socialni sistem mora podrediti sebične težnje posameznika narodni in javni koristi. Njena in vseh njenih sestavnih edinic politična ureditev mora sloneti na načelih demokracije.
6. V duhu popolne ravnopravnosti naj se v sporazum z bolgarskim narodom izvrši združitev Jugoslavije in Bolgarije.
7. Kot važen pogoj bodočega miru in blagostanja v Evropi smatra ustanovitev Balkanske unije, ki naj ji bo Jugoslavija hrbtenica.

Primerjaj program Slovenske zaveze (glej londonske točke) s programom OF (glej učb. str. 96).

Slovenska zaveza se je pričela pogajati z Italijani o ustanovitvi lastnih oboroženih enot proti komunizmu.

VLOGA KATOLIŠKE CERKVE V DRŽAVLJANSKI VOJNI

V spopadu med Slovenci je imela določeno vlogo tudi **katoliška Cerkev**. Nekateri duhovniki so podprli osvobodilni boj in se mu celo pridružili. Mnogi duhovniki na Gorenjskem in Štajerskem so bili žrtve nacizma. Bili so pobiti ali izgnani v taborišča. V Ljubljanski pokrajini je veliko duhovnikov pod vodstvom škofa Rožmana osvobodilni boj odklonilo.

Ljubljanski škof Grigorij Rožman in njegova usoda - učb. str. 103.

DRŽAVLJANSKA VOJNA

Vaške straže so v samoobrambi pred pojavi partizanskega nasilja (prisilne mobilizacije, odvzemom hrane, streljanje nasprotnikov OF) ustanavljali po vaseh.

Meščanski politiki in del duhovščine zahteva od Italijanov, da priznajo in zaščitijo vaške straže.

Avgusta 1942 vaške straže Italijani priznajo in oborožijo. Imenujejo **prostovoljne protikomunistične milice (MVAC)**.

Tudi propaganda OF je bila prežeta s komunističnimi pogledi. Nasprotnike OF so označevali z »B. G.« (be-ga ali belogardisti), pa čeprav so ti sami sebe imenovali vaške straže. Organizirali so jih pristaši najmočnejše slovenske predvojne stranke, katoliške Slovenske ljudske stranke. Komunistično označevanje nasprotnikov z B. G. izhaja iz časov državljanske vojne v Rusiji po oktobrski revoluciji leta 1917, ko se je v bran starega režima proti Rdeči armadi postavila »bela garda«.

ČETNIŠKO GIBANJE NA SLOVENSKEM V ČASU NOB

Ob vaških stražah je na slovenskem ozemlju delovalo tudi **četniško gibanje**. Najprej je ilegalno ustanavljalo oborožene oddelke, ki so se bojevali za obnovitev Jugoslavije in vrnitev kralja. Bili so povezani z voditeljem četniškega gibanja v Jugoslaviji Dražem Mihailovićem. Napadali so partizane in se povezali z Italijani.

Z oboroženim sodelovanjem z okupatorjem so pripadniki vaških straž, četnikov in meščanski tabor zašli v kolaboracijo oziroma izdajstvo.

Ob kapitulaciji Italije (septembra 1943) so se z njimi **spopadli partizani in jih premagali:**

- pripadniki vaških straž (partizani so jih imenovali belogardisti ali bela garda) so bili poraženi na Turjaku,
- pripadniki četnikov (partizani so jih imenovali plavogardisti ali plava garda) pa v Grčaricah.

SLOVENSKI DOMOBRANCI

Rupnikova prisega zvestobe Hitlerju na ljubljanskem stadionu na Hitlerjev rojstni dan 20. aprila 1944

DOMOBRANSKA PRISEGA

»Prisegam pri Vsemogočnem Bogu, da bom zvest, hraber in svojim nadrejenim pokoren, da bom v skupnem boju z nemško oboroženo silo, stoječo pod poveljstvom vodje velike Nemčije, SS četami in policijo, proti banditom in komunizmu kakor tudi njegovim zaveznikom svoje dolžnosti vestno izpolnjeval za svojo slovensko domovino kot del svobodne Evrope. Za ta boj sem pripravljen žrtvovati tudi svoje življenje. Tako mi Bog pomagaj.«

Domobrantska prisega z odlomkom o njenem poteku in delom govora SS-generalja Rösenerja.